

**Јавно предузеће
„Палић-Лудаш“**

www.palic-ludas.rs

ПРОГРАМ УПРАВЉАЊА СПЕЦИЈАЛНИМ РЕЗЕРВАТОМ ПРИРОДЕ „ЛУДАШКО ЈЕЗЕРО“ ЗА 2017. ГОДИНУ

Палић, новембар 2016. године

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ПОЉОПРИВРЕДЕ И
ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Број: 353-02-2296/2016-17

Датум: 02.03.2017. године

Немањина 22-26

PALE-1
297
Dana 04.04. 2017 god
PALE

Министарство пољопривреде и заштите животне средине, државни секретар, по Решењу о овлашћењу број 119-01-51/26/2016-09 од 25. 10. 2016. године, на основу члана 54. став 4. Закона о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 91/10-исправка и 14/16) и члана 23. став 2. Закона о државној управи („Службени гласник РС”, бр. 79/05, 101/07, 95/10 и 99/14), даје

САГЛАСНОСТ

на

Програм управљања
Специјалним резерватом природе „Лудашко језеро“ за 2017. годину

Образложење

Јавно предузеће „Палић Лудаш”, Палић, коме је чланом 8. Уредбе о заштити Специјалног резервата природе „Лудашко језеро” („Службени гласник РС”, број 30/06) поверено управљање тим заштићеним подручјем, доставило је дописом број 689/2016 од 14.11.2016. године, Министарству пољопривреде и заштите животне средине Програм управљања Специјалним резерватом природе „Лудашко језеро” за 2017. годину на сагласност (у даљем тексту: Програм управљања). Одлуку о усвајању Програма управљања донео је Надзорни одбор Јавног предузећа „Палић Лудаш”, Палић, на II седници, одржаној 14. 11. 2016. године.

У складу са сугестијама датим од стране Министарства пољопривреде и заштите животне средине, 01. марта 2017. године достављен је коригован Програм управљања, на који Министарство пољопривреде и заштите животне средине даје сагласност.

Програм управљања садржи приоритетне задатке, организационе и материјално-финансијске претпоставке и елементе за обављање послова управљања, односно циљеве заштите и одрживог коришћења, могућности и ограничења за њихово остваривање, детаљан приказ годишњих задатака на чувању, одржавању, унапређењу, приказивању и одрживом коришћењу заштићеног подручја за потребе науке, образовања, рекреације и туризма и укупног социоекономског развоја, приказ конкретних послова на изради и доношењу управљачких докумената, приказ субјеката и организационих и материјалних услова за извршења програма, висине и извора потребних финансијских средстава, а у складу са Законом о заштити природе, Уредбом о заштити Специјалног резервата природе „Лудашко језеро”, Плана управљања за период 2010-2019. године и Решењем о условима заштите природе Покрајинског завода за заштиту природе (број 03-2559/2 од 11.11.2016. године).

Ова сагласност саставни је део Програма управљања Специјалног резервата природе „Лудашко језеро” за 2017. годину.

Достављено:

- ЈП „Палић Лудаш”, Палић,
Кањишки пут 17а,
- Архива.

ДРЖАВНИ СЕКРЕТАР

др Стана Војковић

I УВОД

Основ за израду овог програма је Уредба о заштити Специјалног резервата природе „Лудашко језеро“ („Службени гласник РС“ бр 30/06), а у складу са Законом о заштити природе, члан 54. и Планом управљања СРП „Лудашко језеро“ за период 2010 - 2019 (сагласност Министарства животне средине, рударства и просторног планирања бр. 353-02-2652/2010-03).

II ЦИЉЕВИ ЗАШТИТЕ, ОЧУВАЊА, УНАПРЕЂЕЊА И ОДРЖИВОГ КОРИШЋЕЊА ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА

Главни циљеви и задаци одређени су Планом управљања Резервата и према до сада реализованим активностима датим у Извештајима о остварењу програма управљања СРП „Лудашко језеро“ претходних година почев од 2010. године.

- Развијање и унапређивање чуварске службе.
Даље развијање рада службе кроз потребно опремање, додатне едукације чувара (административни и технички аспекти бележења догађања на терену, картографске обуке, обуке у препознавању заштићених и инвазивних врста) од стране стручне службе.
- Приоритетне мере активне заштите природе и ревитализација угрожених станишта (влажне ливаде кроз наставак досадашњих пројеката ревитализације и реинтродукције - локалитет Птичарска колиба, ушће Киреша, степски фрагменти – локалитет Источна обала, ливада на комплексу Визиторског центра Лудаш кроз рад чуварске и стручне службе, активне мере у заштити угрожених врста - корњача, видра, чигра, модроврана, мочварни мравник и др.
- Наставак развијања базе података у функцији управљања, коришћења и праћења стања у циљу дефинисања пројеката активне заштите природе и очувања заштићеног подручја уз развијање ГИС кроз пројекат Града Суботица.
- Успостављање сарадње са новим корисницима подручја и наставак постојеће сарадње са корисницима подручја (пољопривредници, водопривреда, НИС, власници викендица, пећароши) и локалним становништвом - МЗ Хајдуково и Шупљак, у одрживом коришћењу простора Резервата кроз рад чуварске и стручне службе.
- Наставак развијања традиционалних видова коришћења ресурса у циљу смањења деградационих процеса, а истовремено развоја одрживог коришћења природних ресурса кроз рад стручне и чуварске службе (организација и надзор кошења, организација и надзор испаше, организација и надзор сече трске).
- Усклађивање водног режима у Резервату са потребама заштите природе, врста и станишта, али и очувања природног ресурса воде кроз наставак сарадње са водопривредним предузећем и Покрајинским заводом за заштиту природе на изради новог водног режима за систем Палић – Лудаш – Тиса.
- Развијање даљих облика презентације природних вредности подручја, едукативних, рекреативних, еко и етно туристичких садржаја уз даље уређивање Визиторског центра Лудаш (израда нових изложбених сегмената).

III ЗАШТИТА, ОДРЖАВАЊЕ, ПРАЋЕЊЕ СТАЊА И УНАПРЕЂЕЊЕ ПРИРОДНИХ И СТОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ

1. Приоритетне мере и активности на управљању природним вредностима

1.1. Чување

У Специјалном резервату природе „Лудашко језеро“ чување и надзор обавља један чувар – Себастиан Пахерт – у сарадњи са другим чуварима организованим у чуварску службу управљача (свим чуварима је у службеној легитимацији, у рубрици „напомена“ наведено да су чувари и у СРП „Лудашко језеро“).

Чување и надзор су сталне активности у циљу превентивне заштите природних вредности и њихових станишта, а спроводе се у сарадњи са осталим корисницима простора, тј. *Волонтерском чуварском мрежом* МЗ „Шупљак“.

Чувар заштићеног подручја надгледа спровођење режима заштите, намену и коришћење површина од стране свих корисника простора као и посетилаца „Лудашког језера“, са нагласком на надзору поштовања услова заштите природе надлежног Завода за заштиту природе. Чувар континуирано кроз теренски дневник извештава о свим променама у Резервату, као и о предузетим радњама (прекид или забрана радова, налог за довођење у претходно стање, комуникације са корисницима, надзор спровођења услова заштите природе). Чуварска служба у координацији са стручном службом прати стање, подноси пријаве инспекцији, или судији за прекршаје и координира праћење поштовања услова заштите природе. Планира се наставак стандардизације ових послова.

– Средства за бруто зараде чувара износе

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Министарство пољопривреде и заштите животне средине	497.000,00
Сопствени приходи од обављања делатности	124.400,00
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	0,00
Укупно	622.000,00

– Средства за остале трошкове чуварске службе (гориво, регистрације аута, дневнице, радна одећа и обућа, инструменти и опрема)

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Сопствени приходи од обављања делатности	360.000,00
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	0,00
Укупно	360.000,00

Чувар на заштићеном подручју Специјални резерват природе „Лудашко језеро“ – Себастиан Пахерт поседује испит за чувара заштићеног подручја – Јединствени регистарски број чувара 0012 (број уверења и датум издавања уверења: 152-02-303/2015-17 од 06.07.2015.). Чувар поседује службену легитимацију чувара заштићеног подручја, која је у складу са Правилником о обрасцу службене легитимације чувара заштићеног подручја („Службени гласник Републике Србије“ број 117/2014 и 97/2015).

Чувар поседује службену одећу и обућу у складу са Правилником о службеној одећи чувара заштићеног подручја („Службени гласник Републике Србије“ број 117/2014).

Планирана је набавка новог возила за потребе обиласка терена, чувања заштићеног подручја и туристичку валоризацију заштићеног подручја. Постојеће возило које управљач поседује за потребе обиласка терена је у лошем стању и дотрајало је.

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Министарство пољопривреде и заштите животне средине	1.523.300,00
Сопствени приходи од обављања делатности	516.000,00
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	134.000,00
Укупно	2.173.300,00

Стручна служба управљача ће континуирано радити на пословима управљања заштићеним подручјем кроз израду Програма управљања за 2018. годину, извештаја о остваривању програма управљања за 2017. годину, израду пројеката мера активне заштите (ревитализација влажних ливада и степских фрагмената) и програма динамике активности на управљању популацијама строго заштићених дивљих врста.

- Средства за бруто зараде стручне службе износе

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Министарство пољопривреде и заштите животне средине	80.000,00
Сопствени приходи	901.000,00
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	0,00
Укупно	981.000,00

1.2. Одржавање

Управљање отпадом

Наставиће се са уобичајеним активностима на одржавању реда и чистоће нарочито на одређеним локацијама: на комплексу Визиторског центра Лудаш у Хајдукову (недељно), местима где бораве риболовци око Киреша, код Школе и на Буцаку у сарадњи са *Волонтерском чуварском мрежом* МЗ „Шупљак“ и мештанима Хајдукова, периодично – кроз акције.

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Сопствени приходи од обављања делатности	75.000,00
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	0,00
Укупно	75.000,00

Одржавање постојећег мобилијара

И за 2017. годину је планирана поправка (замена носача, лакирање, фарбање) едукативних табли, канти и осматрачница дуж едукативних стаза. Планирана је комплетна израда нових молова на деловима где недостају, као и замена постојећих који су дотрајали. Едукативне и инфо - табле се обнављају годишњом динамиком у већини случајева, с обзиром да су предмет готово свакодневног уништавања и оштећивања од стране вандала.

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Министарство пољопривреде и заштите животне средине	480.000,00
Сопствени приходи од обављања делатности	120.000,00
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	0,00
Укупно	600.000,00

1.3. Обележавање

Обележавање је и током 2016. године реализовано по важећим прописима (генерална обнова маркера постављених током 2011. године), у складу са Правилником о начину обележавања заштићених природних добара (Службени гласник Републике Србије, број 30/92, 24/94 и 17/96), а у 2017. години се планира обнављање уништених ознака граница и табли на улазним тачкама у СРП „Лудашко језеро“, као и обнова табли забране приступа на деловима заштићеног подручја са режимом првог степена (које се стално оштећују или уклањају). Досадашње искуство показује да се постављене табле и маркери уклањају и оштећују великом брзином по постављању (у неким случајевима већ наредног дана).

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Министарство пољопривреде и заштите животне средине	250.000,00
Сопствени приходи од обављања делатности	195.594,00
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	4.406,00
Укупно	450.000,00

Заснивање и успостављање базе података (катастар, ГИС и др.)

Наставак формирања базе података која се односи на спровођење режима и мера заштите и унапређивања кроз рад на интерактивној бази података за сва заштићена подручја којима управља ЈП „Палић-Лудаш“ са називом “SuPaLuSe Ranger LandCruiser 2011 MiBeSoft“. Проблем за јаче развијање ове функције и даље је недовољан број стручног људства за обраду ових података и недовољан број излазака на терен у функцији праћења стања.

Поред овога, управљач ће наставити развој географског информационог система (ГИС) као до сада, кроз пројекат Града Суботица (ГИС СУБОТИЦА).

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Сопствени приходи од обављања делатности	300.000,00
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	0,00
Укупно	300.000,00

2. Приоритетне мере и активности на управљању културно – историјским вредностима

- Међуопштински завод за заштиту споменика културе Суботица води податке о непокретним културним добрима и евидентираним добрима на подручју и прописао је мере за њихову заштиту. Према сазнањима Управљача и током 2017. године нису планиране активности осим надзора чуварске службе.

3. Управљање природним ресурсима

1) Мониторинг – праћење стања

Планиран је наставак сарадње са Националним праком „Кишкуншаг“ из Мађарске на успостављању униформног система мониторинга, у смислу појачаног праћења стања таксона који се у Мађарској налазе на листи Natura 2000 врста. До сада су утврђене значајне врсте које се налазе са обе стране границе и направљен је план и динамика праћења популација наведених врста. У Србији још увек не постоји јединствена листа Natura 2000 врста, али ми очекујемо да ће велики број врста које смо дефинисали ући на будућу листу. Наша предложена листа за мониторинг представља списак од 3 биљне врсте, 2 врсте инсекта, један представник риба, 4 водоземца, 1 врста гмизавца, 62 таксона птица и 6

таксона сисара, све је у складу и са Правилником о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива. Врсте које су у континуитету праћене протеклих година се налазе на наведеној листи:

Рбр.	Научни назив	Народни назив (српски)	Народни назив (мађарски)	IUCN
1	<i>Centaurea sadlerana</i>	зечина, козја брада	sedler imola	
2	<i>Cirsium brachycephalum</i>	крктоглавичаста паламида	kisfészű aszat	Least Concern - LC
3	<i>Plantago schwarzenbergiana</i>	Шварценбергова боквица	erdélyi útifű	
	Insecta			
1	<i>Lycaena dispar rutila</i>		nagy tűzlepke	
2	<i>Maculinea (Phengaris) teleius</i>	мочварни мравник	vérű-hangyaboglárka	Near Threatened - NT
	Ihtiofauna			
1	<i>Misgurnus fossilis</i>	чиков	réti csík	Least Concern - LC
	Batrahofauna			
1	<i>Hyla arborea</i>	гаталинка	zöld levelibéka	Least Concern - LC
2	<i>Pelobates fuscus</i>	жаба чешњача	barna ásóbéka	Least Concern - LC
3	<i>Rana dalmatina</i>	шумска жаба	erdei béka	Least Concern - LC
4	<i>Triturus dobrogicus</i>	подунавски мрмољак	dunai götte	Near Threatened - NT
	Herpetofauna			
1	<i>Emys orbicularis</i>	барска корњача	mocsári teknős	Lower Risk/near threatened - LR/NT
	Ornitofauna			
1	<i>Acrocephalus paludicola</i>	источни трстењак	csíkosfejű nádiposzáta	Vulnerable A2c - V
2	<i>Actitis hypoleucos</i>	полојка	billegetőcankó	Least Concern - LC
3	<i>Alauda arvensis</i>	пољска шева	mezei pacsirta	Least Concern - LC
4	<i>Alcedo atthis</i>	водомар	jégmadár	Least Concern - LC
5	<i>Anas (Spatula) clypeata</i>	патка кашикара	kanalas réce	Least Concern - LC
6	<i>Anas (Spatula) querquedula</i>	грготовац	böjti réce	Least Concern - LC
7	<i>Anthus campestris</i>	степска трептељка	parlagi pityer	Least Concern - LC
8	<i>Ardea purpurea</i>	црвена чапља	vörös gém	Least Concern - LC
9	<i>Ardeola ralloides</i>	жута чапља	üstökösgém	Least Concern - LC
10	<i>Athene noctua</i>	кукумавка	kuvik	Least Concern - LC
11	<i>Aythya ferina</i>	риђоглава патка	barátréce	Least Concern - LC
12	<i>Aythya nyroca</i>	патка њорка	cigányréce	Near Threatened - NT
13	<i>Botaurus stellaris</i>	водени бик	bölgömbika	Least Concern - LC
14	<i>Calidris alpina</i>	северни жалар	havasi partfutó	Least Concern - LC
15	<i>Caprimulgus europaeus</i>	легањ	európai lappantyú	Least Concern - LC
16	<i>Carduelis cannabina</i>	конопљарка	kenderike	Least Concern - LC
17	<i>Chlidonias hybrida</i>	белобрка чигра	fattyúszerkő	Least Concern - LC
18	<i>Chlidonias niger</i>	црна чигра	kormos szerkő	Least Concern - LC
19	<i>Ciconia ciconia</i>	бела рода	fehér gólya	Least Concern - LC
20	<i>Circus aeruginosus</i>	еја мочварица	barna rétihéja	Least Concern - LC
21	<i>Circus pygargus</i>	еја ливадарка	hamvas rétihéja	Least Concern - LC
22	<i>Coracias garrulus</i>	модроврана -	európai szalakóta	Near Threatened - NT

		златоврана		
23	<i>Coturnix coturnix</i>	препелица	fürj	Least Concern - LC
24	<i>Crex crex</i>	прдавац	haris	Least Concern - LC
25	<i>Falco tinnunculus</i>	ветрушка	vörös vércse	Least Concern - LC
26	<i>Galerida cristata</i>	ћубаста шева	búbospacsirta	Least Concern - LC
27	<i>Gallinago gallinago</i>	барска шљука	sárszalonka	Least Concern - LC
28	<i>Haliaeetus albicilla</i>	белорепан	rétisas	Least Concern - LC
29	<i>Hippolais pallida</i>	сиви вољић	halvány geze	Least Concern - LC
30	<i>Hirundo rustica</i>	сеоска ластва	füsti fecske	Least Concern - LC
31	<i>Ixobrychus minutus</i>	чапљица	törpegém	Least Concern - LC
32	<i>Jynx torquilla</i>	вијоглава	nyaktekerics	Least Concern - LC
33	<i>Lanius collurio</i>	руси сврачак	tövisszúró gébics	Least Concern - LC
34	<i>Lanius minor</i>	сиви сврачак	kis őrgébics	Least Concern - LC
35	<i>Limosa limosa</i>	муљача	nagy goda	Near Threatened - NT
36	<i>Lullula arborea</i>	шумска шева	erdei pacsirta	Least Concern - LC
37	<i>Luscinia svecica</i>	модровољка	kékbegy	Least Concern - LC
38	<i>Merops apiaster</i>	пчеларица	gyurgyalag	Least Concern - LC
39	<i>Miliaria calandra</i>	велика стрнадица	sordély	Least Concern - LC
40	<i>Muscicapa striata</i>	сива мухарица	szürke légykapó	Least Concern - LC
41	<i>Numenius arquata</i>	царска шљука	nagy póling	Near Threatened - NT
42	<i>Nycticorax nycticorax</i>	гак	bakcsó	Least Concern - LC
43	<i>Oenanthe oenanthe</i>	обична белогуза	hantmadár	Least Concern - LC
44	<i>Otus scops</i>	ћук	füleskuvik	Least Concern - LC
45	<i>Oxyura leucocephala</i>	плавокљуна патка	kékcsőrű réce	Endangered A2bcde+4bcde
46	<i>Parus cristatus</i>	ћубаста сеница	búbos cinege	Least Concern - LC
47	<i>Perdix perdix</i>	јаребица	fogoly	Least Concern - LC
48	<i>Pernis apivorus</i>	осичар	darázsölyv	Least Concern - LC
49	<i>Philomachus pugnax</i>	прудник убица	pajzsos cankó	Least Concern - LC
50	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	обична црвенрепка	kerti rozsdafarkú	Least Concern - LC
51	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	шумски звиждак	sisegő füzike	Least Concern - LC
52	<i>Picus viridis</i>	зелена жуна	zöld küllő	Least Concern - LC
53	<i>Porzana pusilla</i>	барски петлић	törpevízicsibe	Least Concern - LC
54	<i>Riparia riparia</i>	брегуница	partifecske	Least Concern - LC
55	<i>Sterna hirundo</i>	обична чигра	küszvágó csér	Least Concern - LC
56	<i>Streptopelia turtur</i>	грлица	vadgerle	Least Concern - LC
57	<i>Tringa erythropus</i>	мрки прудник	füstös cankó	Least Concern - LC
58	<i>Tringa glareola</i>	прудник мигавац	réti cankó	Least Concern - LC
59	<i>Tringa totanus</i>	црвеноноги спрудник	piros lábú cankó	Least Concern - LC
60	<i>Tyto alba</i>	кукувија	gyöngybagoly	Least Concern - LC
61	<i>Upupa epops</i>	пупавац	búbos banka	Least Concern - LC
62	<i>Vanellus vanellus</i>	вивак	bíbic	Least Concern - LC
	Teriofauna			
1	<i>Apodemus agrarius</i>	пругасти миш	pirókegér	Least Concern - LC
2	<i>Cricetus cricetus</i>	хрчак	mezei hörcsög	Least Concern - LC
3	<i>Erinaceus europaeus</i>	јеж	európai sünn	Least Concern - LC
4	<i>Lutra lutra</i>	видра	európai vidra	Near Threatened - NT
5	<i>Plecotus austriacus</i>	љиљак	szürke hosszúfűlű-denevér	Least Concern - LC

6	<i>Mustela eversmanii</i>	степски твор	molnárgörény	Least Concern - LC
---	---------------------------	--------------	--------------	--------------------

Планира се и наставак мониторинга станишта строго заштићених врста у сарадњи са Покрајинским заводом за заштиту природе из Новог Сада. Наставиће се и праћење распрострањења инвазивних врста биљака и животиња, поготову тренд распрострањања у односу на спровођење мера активне заштите природе.

Наставиће се и праћење распрострањења неких инвазивних врста биљака (*Acer negundo*, *Ailanthus altissima*, *Ambrosia artemisiifolia*, *Asclepias syriaca*, *Celtis occidentalis*, *Fraxinus pennsylvanica*, *Gleditsia triacanthos*, *Robinia pseudoacacia*) - тренд распрострањања у односу на спровођење мера активне заштите природе.

Праћење стања обавља чувар приликом редовних обилазака терена и стручни сарадник у сезонским периодима, у складу са условима заштите природе и извештајима о надзору Покрајинског завода за заштиту природе. Одређене податке о мониторингу, прикупљамо и од истраживача који раде на терену, а који поседују Дозволу за истраживања надлежног министарства.

Подаци се уносе у горе поменути базу. Током године ће се наставити са бележењем локација гнезђења птица, као и популација заштићених врста биљака ГПС уређајем.

Покрајински секретаријат за урбанизам, градитељство и заштиту животне средине је аплицирао на IPA програм прекограничне сарадње Мађарска – Србија у оквиру другог позива са пројектом „Nature Protection From Invasive Plant Species“. Пројекат обухвата активности и мониторинга инвазивних врста, анализе банке семена у земљишту, постављање мерних станица за мерење концентрације полена у ваздуху, механичко и хемијско сузбијање амброзије, едукативне активности и израду базе података инвазивних биљака на територији наших заштићених подручја. Активности су планиране на свим нашим заштићеним подручјима, као и на територији Националног парка „Кишкуншар“, у Мађарској. Партнер Покрајинском секретаријату је Универзитет „Pallasz Athéné“ из Кечкемета. Резултати се очекују у јуну месецу 2017. године, а пројекат би започео почетком 2018. године и трајао би 20 месеци.

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Сопствени приходи	0,00
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	0,00
Укупно	0,00

2) Реинтродукција и реколонизација

Током 2017. године ће се наставити са Програмом “Активна заштита модровране постављањем гнездилишних дупљи у Војводини” постављањем нових дупљи и поправком старих и дотрајалих. Овај пројекат се такође ради у сарадњи са Удружењем љубитеља природе „Riparia” из Суботице. Наведене пројекте „Riparia” суфинансира кроз своје програме.

Успостављање хранилишта за водене птице – планиран је наставак пројекта из 2016. године. Током 2016. године је дефинисана локација за предвиђено хранилиште која је довољно удаљена од водене површине, како спирањем органска материја не би вршила директан притисак – оптерећење на воду. Наведена парцела ће бити изолована и заштитним појасем од жбуња и дрвећа, што ће, такође, утицати на смањење прилива органске материје у воду. За наведену активност (успостављање заштитног појаса) потраживани су услови заштите природе надлежног Завода за заштиту природе, при чему је Завод потраживао од управљача допуну података неопходних за издавање услова заштите природе (допис број: 03-2156/2 од 07.12.2016. године) и предложио да се планирање и подизање заштитног појаса зеленила врши након израде и усвајања Плана детаљне регулације обалног појаса и ажурирања мреже саобраћајница унутар Резервата, у складу са планском документацијом. Израда Плана детаљне регулације за обални појас је у току.

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине	200.000,00
Сопствени приходи од обављања делатности	0,00
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	0,00
Укупно	200.000,00

3) Рекултивација

Део обалних тршћака у III и мањим делом у II степену се током зимских периода сече у циљу рекултивације. То је традиционалан начин коришћења трске дуж обале језера Лудаш. Активности се спроводе у сарадњи са месним заједницама Хајдуково и Шупљак. На основу добијених услова заштите природе Покрајинског завода за заштиту природе (Решење број:03-93/3 од: 06.03.2015.), који се одосе на управљање тршћацима за период 2015 - 2019 годину, стручна служба одређује локације и услове како се може сећи. Чуварска служба ће обављати организацију и надзор ових активности. Активности се одвијају према Програму коришћења тршћака усклађеним са условима заштите природе.

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Сопствени приходи од обављања делатности	50.000,00
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	0,00
Укупно	50.000,00

4) Ревитализација и мере активне заштите природе

- Наставак ревитализација на више локалитета станишта влажних ливада (код Птичарске колибе, ушће Киреша) спровођењем мера активне заштите природе - кошење ливада, кошење секундарних тршћака у току зиме и током вегетације, организовање испаше стоке, нарочито традиционалних раса – воденог бивола и подолског говеда. Активне мере спроводи мањим делом чуварска служба, а већим делом их управљач организује у сарадњи са локалним становништвом, уводећи модел одрживог коришћења. Током године се планира наставак мониторинга и прикупљања теренских података и континуални рад на програму ревитализације станишта влажних ливада на подручјима Чурго и Киваго.
- Ревитализација ће се спроводити и на степском станишту (источна висока обала Лудаша – реликтна степска заједница) кошењем воденим комбајном (амфибијом) и вађењем дрвенастог подраста непожељних врста у циљу одржавања станишта са степским фрагментима вегетације и спречавању зарастања. Спроводиће се и на станишту са вегетацијом пешчарске ливаде (кошење) и појасу заштитног зеленила са аутохтоним врстама (иза Визиторског центра Лудаш). За активности употребе воденог комбајна – сече трске на заштићеним подручјима, управљач је добио решење о условима заштите природе Покрајинског завода за заштиту природе (број 03-93/4 од 10.03.2015. године) и Решење број: 03-93/3 од: 06.03.2015., које се одоси на управљање тршћацима за период 2015 - 2019 годину
- Наставак спровођења мера активне заштите природе на локалитету са степским фрагментима код локалитета Носа (II степен заштите).
- Спроводиће се и даље мере заштите орнитофауне (постављање дупљи, зимска исхрана). Ове активности се реализују кроз сарадњу и програме Удружења љубитеља природе „Riparia“.
- Наставиће се пројекат ревитализације станишта влажних ливада и слатина, чија је прва фаза реализована током 2016. године, при чему је на три локалитета ограђен део (три независне површине, физички одвојене оградом) и постављен електрични пастир. Изграђене су три надстрешнице (монтажне – преносиве) где ће се стока (водени биволи и подолска говеда) склањати од неповољних метеоролошких услова. Надстрешнице су направљене од дрвета. У склопу надстрешница је издвојено место где се поставља храна за стоку у зимском периоду (додатна исхрана, услед неповољних временских услова). За наредну фазу пројекта је планирано бушење бунара на локацији у непосредној близини локалитета где је предвиђен смештај говеда и

бивола. У зависности од количине расположивих средстава, друга фаза пројекта – набавка јединки говеда и бивола би се реализовала у 2017. години. За наведене активности управљач поседује решење о условима заштите природе надлежног Покрајинског завода за заштиту природе (Решење број: 03-1111/2 од 17.06.2016. године). У плану је да се испаша реализује током целе године и да се исти модел примењује и на другим локалитетима у оквиру истог и на другим заштићеним подручјима.

- На острву „Рожа Шандор“ у језеру Лудаш (у II степену заштите) је током 2015. године започета ревитализација вегетације острва испашом - козама. За 2017. годину је предвиђен наставак пројекта и то са 10 коза, у складу са решењем о условима заштите природе број 03-1463/2 од 17.09.2015. године Покрајинског завода за заштиту природе.
- Средства за набавку десет јединки подолских говеда и водених бивола износе:

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Министарство пољопривреде и заштите животне средине	1.700.000,00
Сопствени приходи од обављања делатности	800.000,00
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	0,00
Укупно:	2.500.000,00

Задачи и активности на заштити и управљању ловном фауном

Резерват обухвата део ловишта „Суботичка пешчара“. Овим делом ловишта газдује Ловачко друштво „Шљука“ са седиштем у Хајдукову на основу годишњих Планова који се ослањају на Ловну основу ловишта „Суботичка пешчара“. Планира се уобичајена појачана контрола у периодима сезоне лова, нарочито у доба миграције птица, кроз надзор чуварске службе.

5) Задачи и активности на заштити и управљању риболовном фауном

Постојеће рибарско подручје „Палић – Киреш – Лудаш“ обухвата делове Резервата: речицу Киреш, узводно и низводно од језера и II и III степен заштите језера Лудаш. Подручје је одређено Одлуком Управног одбора Јавног предузећа „Палић-Лудаш“ у складу са законом. Подручје се користи за спортски риболов и по Програму за повременни риболов у функцији праћења стања и њиме управља Сектор за заштиту природе ЈП „Палић-Лудаш“, кроз рад стручне и рибочуварске службе. Заштита рибарског подручја одвија се на основу Закона о заштити и одрживом коришћењу рибљег фонда („Службени гласник РС, бр. 128/2014), Закона о заштити природе („Службени гласник РС, бр. 36/09, 88/10, 91/10-исправка и 14/16), Уредбе о заштити Специјалног резервата природе „Лудашко језеро“ (Сл. гласник РС број 30/06), Одлуке о заштити Парка природе „Палић“ („Службени лист општине Суботица“, 15/13 и 17/13-исправка), као и осталим прописима везаним за управљање заштићеним подручјима.

Јавно предузеће „Палић – Лудаш“ – располаже рибочуварском службом које обавља послове надзора и чувања на територији Рибарског подручја „Палић – Киреш – Лудаш“.

У складу са Законом о заштити и одрживом коришћењу рибљег фонда („Службени гласник РС, бр. 128/2014) ЈП „Палић – Лудаш“ је започело процедуру проглашења посебних рибарских подручја на заштићеним подручјима којима управља. Донет је предлог за утврђивање рибарских подручја и послато је Покрајинском заводу за заштиту природе на мишљење. Завод је у свом мишљењу (број 03-2157/2 од 26.10.2016.) навело да достављен предлог за утврђивање рибарског подручја на подручју СРП „Лудашко језеро“ је у складу са Законом о заштити и одрживо коришћење рибљег фонда („Сл. гласник РС“, бр. 124/14).

У даљој процедури, рибарско подручје унутар заштићеног подручја СРП „Лудашко језеро“ одредиће се на риболовним водама:

- Језеро Лудаш – делови у II и III степену заштите
- Канал Палић-Лудаш – III степен заштите
- Канал Беге (у границама Резервата) – III степен заштите
- Речица Киреш – узводно од улива у језеро до железничке пруге II степен, од железничке пруге до државне границе III степен заштите
- Канал Киреш – низводно од језера Лудаш до тремеђе К.О. Палић, Бачки Виногради, Мартонош (до Буки моста) – II степен заштите
- Мелиорациони канали на субјединици Киваго.

6) Задачи и активности на заштити, развоју и управљању пољопривредним земљиштем

Део пољопривредног земљишта је у државном власништву. Мали део ових површина је издаван у закуп (делови II и III степена заштите) током претходних година. Стручна служба управљача је почетком 2016. године доставила Комисији за израду Програма уређења пољопривредног земљишта града Суботице податке у вези са површинама које се налазе на заштићеном подручју, у циљу изузимања наведене површине из Програма. Требало би да наведена Комисија достави податке надлежном Министарству и да се нађе начин да управљач правно – формално може да постане корисник површина које су у програму лицитације пољопривредног земљишта и то на површинама на

којима се реализују пројекти ревитализације. У случају да се наведена процедура не реализује, управљач ће се обратити директно Министарству (поновити допис број 305/2015. од 18.05.2015. године), а контрола кошења ливада у циљу спровођења режима (кошење после завршетка цветања заштићених и строго заштићених врста биљака, остављање непокошених трака у ширини од једног до десет метара, као прибежиште за фауну) и испаше (број грла по хектару, кретање ван станишта заштићених врста у генеративном периоду) ће се одвијати континуирано. Такође, чуварска служба ће у континуитету радити на контроли спровођења активности по решењима о условима заштите природе.

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Министарство пољопривреде и заштите животне средине	0,00
Сопствени приходи	0,00
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	0,00
Укупно:	0,00

7) Задаци и активности на заштити, развоју и управљању водама

Пратиће се стање вода, нарочито одржавање нивоа вода у зимском и летњем периоду у комуникацији и развијању сарадње управљања са ДТД ВДП „Северна Бачка“, надлежним за одржавање водопривредних режима вода из система „Палић - Лудаш“.

Планира се даљи рад на изради новог режима вода у сарадњи са заинтересованим субјектима (Град, водопривреда, Покрајински завод за заштиту природе) уз помоћ Покрајинског секретаријата за урбанизам и заштиту животне средине. Ове активности су и у склопу припремних студија и пројекта санације језера Палић и Лудаш (оба језера су повезана) и Плана за унапређење еколошког стања језера Палић и околине („Службени лист“ Града Суботице број 24, од 15. јула 2014. године). За реализацију наведених активности управљач неће имати додатних трошкова.

Током 2017. године је планирана реализација IPA пројекта (HUSRB/1602) под називом: **„Sustainable wetland management of the transboundary Palic-Ludas catchment area“**, где је управљач укључен као партнер, а главни партнер у Србији је Грађевински факултет у Суботици, Универзитета у Новом Саду. Са мађарске стране је партнер „Eötvös József“ Факултет, Универзитета у Баји. Пројекат ће се бавити истраживањем водозавата на целом сливном подручју. Поред мониторинга вода, радиће се и мониторинг индикаторских група живих организама (макрофитска вегетација, фито - и зоопланктон, инсекатске групе, пауци, рибе, водоземци, гмизавци, птице и сисари). Циљ истраживања је да се на бази података који се добију током истраживања, изради План за управљање воденим стаништима на целом сливном подручју.

IV ПРИОРИТЕТНИ ЗАДАЦИ НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКОГ И ОБРАЗОВНОГ РАДА

Планира се наставак реализације посетилачких програма (предавање и шетња са чуварем/стручним сарадником водичем) са школама из окружења, локалним школама и развијање модела часа у природи за ниже и више разреде основне школе на два језика (српском и мађарском).

У плану је наставак реализације програма са посетиоцима - школском децом - љубитељима природе (шетње са и без водича дуж две посетилачке стазе – *Чурго* у дужини од 3 км са 8 тачака/тема и *Киреш* у дужини од 2 км и 4 тачке/теме, стручна предавања са садржајем који је у вези са темама посетилачких стаза, посебна стручна предавања у договору са школама) и развој програма посматрања птица. Током 2017. године наставиће се образовни програми у оквиру рада Визиторског центра Лудаш.

Планира се реализација традиционалног еко кампа (локалитет на комплексу Визиторског центра Лудаш – објекат Истраживачка станица) са орнитолошким и другим природњачким садржајима у сарадњи са невладиним сектором. Планира се реализација међународног волонтерског радног кампа (локалитет на комплексу Визиторског центра Лудаш – објекат Истраживачка станица), као и других

кампова различитих тема и садржаја са другим субјектима (Стваралачки камп – Колонија сликара „Подржимо заштиту Лудашког и Палићког језера“, Црвени крст, радиоаматери, извиђачи).

Истраживања и едукација одвијаће се континуирано у сарадњи са Удружењем љубитеља природе „Riparia“. Реализују се заједнички пројекти који се финасирају кроз програме Удружења „Riparia“ а Управљач учествује кроз надзор, праћење стања и логистичку подршку (превоз теренским возилом, чамцем). Већина пројеката је вишегодишњег континуираног карактера у функцији заштите врста и станишта.

- Наставак пројекта Структура и динамика популација рецентне орнитофауне Специјалног резервата природе „Лудашко језеро“ (у више наврата током године, учествују чланови “Riparia” и други прстеновачи који поседују Дозволу за наведене активности надлежног Министарства).
- Наставак праћења пролећне и јесење миграције птица кроз Резерват (мониторинг, прстеновање - маркирање птица алуминијумским прстенима по међународним стандардима) током целе године.
- Наставак пројекта „Повратак чигри на Палићко и Лудашко језеро“- мониторинг (целе године, учествују чланови “Riparia” - лиценцирани прстеновачи) и одржавање постављених платформи (у пролеће пре миграције птица - чланови “Riparia” и чуварска служба помоћу чамца) на Лудашу.
- Наставак пројекта “Укључивање младих у активну заштиту и мониторинг барске корњаче на Лудашком језеру”
- Пројекат заштите барске корњаче (*Emys orbicularis*) кроз активности на евидентирању постојећих гнездилишта, картирању станишта и формирању услова за успостављање нових гнездилишта. Пројекат ће се реализовати кроз сарадњу са Удружењем љубитеља природе „Riparia“.
- Организација посматрања птица у оквиру *Европског дана посматрања птица*. Манифестација се одржава сваког првог викенда у октобру – обилазак језера у организованој групи, мониторинг и евидентирање уочених јединки птица. Активност се спроводи у сарадњи са Друштвом за проучавање и заштиту птица Србије.
- Активности у оквиру Међународног зимског цензуса птица водених станишта (IWC) - у сарадњи са Друштвом за заштиту и проучавање птица Србије.
- Наставак програма „Активна заштита модровране постављањем вештачких гнездилишних дупљи у Војводини“. Дугогодишњи програм постављања дупљи на одговарајућим стаништима и праћењу гнежђења у Резервату.
- Организовање едукативних излета на подручју резервата.
- Праћење стања популације водених птица.
- Програм активне заштите птица дупљашица постављањем вештачких гнездилишних дупљи (у Резервату на одговарајућим стаништима).
- Наставак евидентирања фауне *Hemiptera* на подручју резервата у
- Наставак евидентирања батрахофауне резервата
- Пројекат евидентирања и заштите слепих мишева на подручју СРП „Лудашко језеро“ – Природњачки музеј и Друштво за очување дивљих животиња „*Mustela*“
- Наставиће се истраживања на распрострањењу врсте лептира *Phengaris teleius*
- Наставиће се и проширити Пројекат Пољопривредног факултета у Новом Саду – спровођење истраживања биланса азота и фосфора на заштићеним подручјима СРП „Лудашко језеро“, ПП „Палић“, СРП „Обедска бара“, СРП „Царска бара“ (током 2017. године је планирано и снимање воденог окна Лудашког језера из ваздуха)

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Сопствени приходи од делатности	50.000,00
Град Суботица	150.000,00
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	0,00
Укупно	200.000,00

V ПЛАНИРАЊЕ, ИЗГРАДЊА И УРЕЂЕЊЕ ПОДРУЧЈА

1) Мере и услови

Управљач је позициониран у систему као карика која учествује у планирању и укључен је у доношење разних урбанистичких планова различите категорије. Планирана је континуирана сарадња са корисницима простора у циљу упућивања на потраживање услова заштите природе надлежног Завода за заштиту природе. С обзиром да је површина овог заштићеног подручја преко две хиљаде хектара, неминовно је да током године до управљача стигне велики број захтева за сагласношћу - за изградњом и изменом намене простора. Управљач на такве захтеве по Закону о заштити природе, након добијених услова заштите природе надлежног завода за заштиту природе – издаје позитивно, или негативно Решење о сагласности, уз образложење.

2) Активности и учешће управљача на просторном планирању, изградњи и уређењу грађевинског земљишта, инфраструктурног планирања и уређења, изградњи рекреативне инфраструктуре, на санацији подручја итд.

- Током 2017. године се планира наставак активности на инфраструктурном уређењу СРП „Лудашко језеро” – планирана је израда Главног пројекта за обнову (поновну изградњу) „Суњог чарде“ – објекта који се налази у оквиру комплекса Визиторски центар „Лудаш“ и у ком се у периоду од маја до октобра месеца припрема и служи храна за потребе кампова.

Средства за ову намену обезбеђује	износ
Сопствена средства од обављања делатности	50.000,00
Град Суботица	132.700,00
Остала средства - конкурси	1.300.000,00
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	0,00
Укупно:	1.482.700,00

- ### 3) Планирају се радови на одржавању комплекса код Визиторског центра Лудаш, између објеката и око биопречистача (кошење, сакупљање смећа, одржавање приступа стазама - на површини од око 0,5 ha). Планирају се и радови на одржавању коридора и инфраструктуре посетилачких стаза.

4) Учешће управљача у реализацији пројекта заштите биодиверзитета језера Лудаш – успостављање заштитног појаса око језера Лудаш

- Планирају се активности на изради Пројекта препацелације и друге планске документације (израда Планава детаљне регулације за обални део Лудашког језера). Активности ће се реализовати у склопу пројекта Владе Немачке (KfW Biodiversity Protection Project Palić / Ludaš) и кроз сарадњу са Градом Суботица. На бази израђеног пројекта је планирано да се у будућности реализује експропријација земље (парцела) и да се власницима омогући компензација. Наведене активности не изискују материјалне трошкове за управљача.

VI ПРОМОЦИЈА ВРЕДНОСТИ ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА

- 1) Мере и услови
- 2) Задачи на развоју културно–образовних и информативно-пропагандних активности

2.1. Штампање промотивног материјала намењеног посетиоцима

Планира се реиздање постојећих издања (екотуристичка карта) и израда нових издања. Реиздавање екотуристичке карте зависи од прикупљања потребних средстава. До сада је екотуристичка карта издата једанпут.

- Средства за реиздавање екотуристичке карте износе:

Средства за ову намену обезбеђује	износ
Министарство пољопривреде и заштите животне средине	50.000,00
Сопствени приходи од обављања делатности	50.000,00
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	0,00
Укупно:	100.000,00

2.2. Брендирање – установљавање заштитног знака СРП „Лудашко језеро“

За 2017. годину је планирана реализација идеје установљавања „заштитног знака“ – неке животињске, или биљне врсте, стилизоване, која би представљала препознатљив симбол тог заштићеног подручја. Поред званичног знака управљача и знака Заштите природе, креираће се и знак овог заштићеног подручја, који ће се у складу са постојећом легислативом пласирати локалном становништву и корисницима простора као могућност постављања на своје производе, презентације и сл.

- Средства за израду заштитног знака овог заштићеног подручја (брендирање) износе:

Средства за ову намену обезбеђује	износ
Министарство пољопривреде и заштите животне средине	20.000,00
Сопствени приходи од делатности	5.000,00
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	0,00
Укупно:	25.000,00

2.3. Медијско представљање (израда видео и аудио материјала)

И 2017. године ће се наставити сарадња са локалним и регионалним медијским кућама – РТС, Уи есо РТВ, Панон РТВ, ТВ Војводина, ТВ Суботица и свим другим заинтересованим. Планирано је снимање подручја из ваздуха, које би се искористило, како у промотивне сврхе, тако и у сврху мониторинга станишта заштићеног подручја.

- Средства за снимање подручја из ваздуха износе:

Средства за ову намену обезбеђује	износ
Министарство пољопривреде и заштите животне средине	0,00
Сопствени приходи	50.000,00
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	0,00
Укупно:	50.000,00

3) Опремање центра за посетиоце

Током 2017. године би требало да започне реализација пројекта из програма Interreg – IPA CBC Hungary – Serbia (HUSRB/1602) под називом:

1. A New Approach in Rural Ethno - and Ecotourism: Capacity and Competence

Управљач се у овом пројекту појављује као носилац, а партнер је Завод за фармацију, Медицински факултет Универзитета у Новом Саду и Универзитет у Сегедину – Институт за низијско шумарство. Кроз пројекат би требало да се реализује адаптација Визиторског центра на Лудашу (молерски радови, лакирање дрвенарије), посетилачка инфраструктура, презентациона башта са врстама лековитог биља које може да се нађе на подручју Резервата. Такође, биће израђена интернет страница наведеног пројекта, као и неке апликације за андроид телефоне које „воде“ посетиоце кроз заштићено подручје.

Средства за ову намену обезбеђује	износ
Министарство пољопривреде и заштите животне средине	0,00
Сопствени приходи од обављања делатности	0,00
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	0,00
Укупно:	0,00

1) Задачи и активности на развоју одрживог туризма

Кроз наведени међународни пројекат планирана је израда едукативних табли на новој едукативној стази под називом „Стаза здравља“. Планирано је десет едукативних табли чији садржеј ће се односити на лековито биље које живи на подручју резервата. Табле ће, поред информацијамау вези са врстама, садржавати и информације у вези са потенцијалним сакупљањем биља, легислативом и сл. Поред инфо – табли, биће постављена и посетилачка инфраструктура (клубе, столови,, канте за смеће и слично). Кроз пројекат је планирана и обнова молова и израда нових (код кућице за прстеновање птица).

VII САРАДЊА

1) Сарадња и партнерство са локалним становништвом

Планира се стална сарадња чуварске и стручне службе са корисницима простора (локално становништво, закупци пољопривредног државног земљишта и пољопривредници).

2) Сарадња са другим власницима и корисницима непокретности у заштићеном подручју

Корисници простора Резервата или власници/корисници парцела обрађају се Управљачу – стручној служби (усмено или писмено), или директно чуварској служби на терену и њихови упити се решавају на начин да им се објасни Уредбом одређен режим, да ли је жељена активност у складу, или не, или се упућују у процедуру потраживања услова заштите природе у случају да Управљач оцени да је потребно. Ова комуникација са корисницима/власницима доприноси бољем разумевању и тачнијим подацима о коришћењу. Уз даље развијање базе података, планира се даља стандардизација ових послова у вођењу података о наведеним пословима.

3) Сарадња са невладиним организацијама

Постоји стална сарадња са више невладиних организација на посебним пројектима и планира се наставак истих у 2017. години. Наставак сарадње се планира са великим бројем невладиних организација, кроз активности током трајања кампова:

- Млади истраживачи Србије – Волонтерски сервис Србије

- Удружење љубитеља природе „Riparia“ – Суботица
- Удружење „NabiProt“ – Београд
- Научно – истраживачко друштво студената биологије и екологије „Јосиф Панчић“ – Нови Сад
- Удружење „Arcus“ – Бачка Топола и многим другим који пријаве који планирају реализацију својих пројеката на заштићеном подручју. Планиран је наставак међународног волонтерског радног кампа у сарадњи са Волонтерским сервисом Србије (Младим истраживачима Србије).

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Град Суботица	200.000,00
Сопствени приходи од обављања делатности	58.000,00
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	0,00
Укупно:	258.000,00

4) Међународна сарадња

Након потписивања Споразума о сарадњи са Националним парком Кишкуншаг из Мађарске у децембру 2013. године (као наставак претходног Споразума из 2004. године) отварају се даљи задаци у сарадњи који су дефинисани овим споразумом. Формирано је заједничко Радно тело са по три члана са обе стране и реализују се активности кроз размену запослених четири пута годишње (по два запослена) за рад на терену (истраживања шафрањике, слепог кучета, заштићених и строго заштићених врста, активне мере заштите), обуци (обука рада чувара заштићених подручја, размена и обука у ГИС,) и сарадњи на новим пројектима (IPA Прекогранична сарадња са Мађарском). Планиран је наставак сарадње и током 2017. године.

5) Сарадња са надлежним институцијама

- Наставиће се сарадња са Покрајинским заводом за заштиту природе у овире разних пројеката
- Планиран је наставак сарадње са Градом Суботица у смислу промоције заштићених подручја и подршке у реализацији кампова (заштита и унапређење биодиверзитета).
- Наставиће се сарадња са Министарством пољопривреде и заштите животне средине – Управљач ће и у 2017. години учествовати на семинарима за управљаче заштићених подручја, које организује Министарство пољопривреде и заштите животне средине.

6) Сарадња са информативним гласилима и стручним часописима

Приказивање, односно промоција основних вредности Специјалног резервата природе „Лудашко језеро“, представљаће у 2017. години један од значајних задатака управљача на остваривању заштите овог подручја.

Главни задаци у смислу промоције су:

- стално медијско приказивање (дневне новине, часописи, магацини, радио, телевизија) напора, резултата и успеха на очувању и унапређењу стања комплетног заштићеног подручја, његовог коришћења, као и проблема и тешкоћа који прате заштиту природе;
- снимање популарних, образовних и, евентуално, научних филмова;
- штампање проспеката, лифлета, брошура, приручника, упутстава и других публикација,
- интернет презентација – планирано је да нова интернет страна предузећа почне са радом 1. марта 2017. године

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Град Суботица	0,00
Сопствени приходи	0,00
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	0,00
Укупно:	0,00

VIII ПОСЕБНИ ПОСЛОВИ И ЗАДАЦИ

1. Противпожарна заштита

У периодима када је повећана опасност од пожара појачаће се рад чуварске службе на осматрању.

У Резервату је присутан проблем паљења тршњака, а починиоце је тешко идентификовати и пронаћи у тренутку избијања пожара. Приликом пожара, који се најчешће намерно изазову, страда део тршњака, фауна (птице тршњака, корњаче и други водоземци), али и делови ретке флоре. Исти пожар се често преноси и на околно пољопривредно земљиште и дешава се да угрожава и насеља и, у сваком случају, безбедност људи. Због тога се чуварска служба посебно организује у циљу противпожарне заштите у периодима касна јесен и нарочито пролеће. Током зимске сече трске се повремено евидентирају пожари, али је њих све мање, будући да чуварска служба континуирано прати наведену активност.

Планира се одржавање постојеће опреме апарата за гашење (допуњавање, атести и контрола) и набавка нових.

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Сопствени приходи од обављања делатности	8.000,00
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	0,00
Укупно:	8.000,00

2. Обележавање важних датума за заштиту животне средине

Планирано је традиционално обележавање пет значајних датума за Специјални резерват природе „Лудашко језеро“:

- 2. фебруар – Дан Рамсара – Међународни Дан влажних подручја,
- **28. март Дан резервата „Лудаш“** – датум када је Лудашко језеро уписано на Рамсарску листу (за 2017. годину је планирана велика прослава, будући да славимо 40 година откако је Лудашко језеро уписано на листу Рамсара)
- 11. април – Дан заштите природе,
- 22. април – Дан планете Земље, и
- 5. јун – Светски Дан заштите животне средине

Сви наведени датуми ће се обележити како радно, тако и свечано – Дан влажних подручја – са локалном заједницом (МЗ „Шупљак“), уз кошење трске на традиционалан начин, уз традиционалне специјалитете (гулаш, пилећи паприкаш, кувано домаће вино и ракија домаћих произвођача, штрудла са маком); Дан резервата „Лудаш“ – обележићемо у објекту Велика тераса на Палићу пригодно, како доликује прослави овако великог јубилеја. Планирамо да, поред представника надлежног Министарства, Покрајинског секретаријата, Градске управе, локалних званичника, позовемо и велики број гостију из Мађарске, као и представнике медија. Прославу Дана заштите природе и Дана планете Земље ће увеличати ученици из основних и средњих школа на српском и мађарском језику, јер ћемо и ове године, сада већ традиционално, одржати предавања у више школа. Теме предавања се односе на промоцију заштите природе, као и на угроженост и све већу опасност која прети планети земљи од загађења и уништавања природних ресурса. Ове године смо планирали да се највише говори о значају екосистемских услуга, у смислу превенције од катастрофа условљених променом климе. Дан заштите животне средине ћемо прославити, већ традиционално, као Дан предузећа, уз прикладно окупљање свих запослених, гостију из земље и иностранства.

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Сопствени приходи од обављања делатности	0,00
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	0,00
Укупно:	0,00

IX ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

Сектор заштите природе у Јавном предузећу „Палић-Лудаш“ је организован у функцији реализације управљања заштићеним подручјима. Стручна служба је задужена за планирање, програмирање, управљање пројектима, праћење стања, извештавање и надзор над радом чуварске службе. Чуварска служба обавља послове чувања, праћења стања и мера активне заштите природе (извођење неких мера и праћење и надзор над реализацијом на терену). У оквиру Стручне службе се такође обављају послови сарадње са корисницима и власницима катастарских парцела у заштићеним подручјима. Обављају се и послови промоције и развоја едукативних садржаја и сарадње са локалним становништвом.

Још увек је у току завршетак опремања Визиторског центра Лудаш у Хајдукову који је у функцији радног простора Управљача свих заштићених подручја у Суботици и централна тачка за пријем посетилаца свих осталих заштићених подручја.

Заједничке службе ЈП „Палић – Лудаш“ обављају опште послове (менаџмент, рачуноводство, набавке) са седиштем на Палићу.

Делатност Сектора заштите природе се суфинансира преко Фонда за животну средину Града Суботице и путем конкурса за суфинансирање од стране Покрајине и Републике, као и од прихода од накнада за коришћење заштићеног подручја. Едукативни и екотуристички програми су још у развоју.

IX ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН ЗА 2017. ГОДИНУ – Табела прихода за заштићено подручје СРП "Лудашко језеро"

Ред.број	Извори прихода	Износ у динарима
1.	Средства Буџета Републике Србије	4,411,900.00
	1.1. Министарство пољопривреде и заштите животне средине	4,411,900.00
	1.2. Министарство пољопривреде и заштите животне средине, Управа за шуме	0,00
	1.3. Остала средства Републике Србије	0,00
2.	Сопствени приходи	3,882,400.00
	2.1. Приходи од обављања делатности	3,793.994,00
	2.2. Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	138,406.00
	2.3. Остали сопствени приходи	0.00
3.	Средства буџета јединице локалне самоуправе	482,700.00
	3.1. Град Суботица	482.700,00
4.	Средства донација, поклона и помоћи	0,00
	4.1.	0,00
	4.2.	0,00
	4.3.	0,00
5.	Остала средства	500,000.00
	5.1. АП Војводина	200.000,00
	5.2. Конкурси	1.300,000,00
	Укупно приходи	10,327,000.00

ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН ЗА 2017. ГОДИНУ – Табела планираних расхода за заштићено подручје СРП "Лудашко језеро"

Врста расхода	Извори и износи средстава (у динарима)					
	Буџет РС	Сопствени приходи од обављања делатности	Буџет јединице локалне самоуправе	Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	Остала средства	Укупно
А.0 Чување, одржавање и презентација заштићеног подручја						
А.1. Чуварска служба	2,020,900.00	1,134,400.00	0,00	0,00	0,00	3,155,300.00
А.1.1. Бруто зараде чувара	497,600.00	124,400.00	0,00	0,00	0,00	622,000.00
А.1.2. Остали трошкови чуварске службе (гориво, регистрације аута, дневнице, службена одећа и обућа, инструменти и опрема)	0,00	360.000,00	0,00	0,00	0,00	360.000,00
А.1.3. Набавке средстава рада (чамац, возило, мотор и др)	1,523,300.00	516,000.00	0,00	134,000.00	0,00	2,173,300.00
А.2. Одржавање заштићеног подручја	810,000.00	1,296,000.00	0,00	0,00	0,00	2,106,000.00
А.2.1. Бруто зараде осталог особља запосленог код управљача на пословима управљања заштићеним подручјем и материјални трошкови њиховог рада (израда управљачких докумената, програма, пројеката, сарадња са локалним становништвом, институцијама и др.)	80.000,00	901.000,00	0,00	0,00	0,00	981.000,00
А.2.2. Обележавање заштићеног подручја	250.000,00	195.594,00	0,00	4,406,00	0,00	450.000,00
А.2.3. Управљање отпадом	0,00	75.000,00	0,00	0,00	0,00	75.000,00
А.2.4. Одржавање	480.000,00	120.000,00	0,00	0,00	0,00	600.000,00

	постојећег мобилијара						
	А.3. Презентација заштићеног подручја	111,000.00	414,000.00	150,000.00	0.00	0.00	675,000.00
	А.3.1. Штампане промотивног материјала	50,000.00	50,000.00	0,00	0,00	0,00	100,000.00
	А.3.2. Медијско представљање (израда видео и аудио материјала)	0,00	50,000.00	0,00	0,00	0,00	50,000.00
	А.3.3. Заснивање и успостављање базе података (ГИС и др.)	0,00	300,000.00	0,00	0,00	0,00	300,000.00
	А.3.4. Материјални трошкови у вези развоја научних, образовних и културних функција заштићеног подручја	0,00	50,000.00	150,000.00	0,00	0,00	200,000.00
	А.3.5. Брендирање - установљавање заштитног знака подручја	20,000.00	5,000.00	0,00	0,00	0,00	25,000.00
	Укупно А.0	2,891,900.00	2,751,994.00	150,000.00	138,406.00	50,000.00	5,936,300.00
	Б.0. Управљање посетиоцима						
	Б.1. Изградња улазних станица	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Б.2. Изградња центара за посетиоце и едукативних центара	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Б.	Б.3. Опремање центара за посетиоце и едукативних центара	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Б.4. Штампане материјала намењеног посетиоцима	0,00	80,000.00	0,00	0,00	0,00	80,000.00
	Укупно Б.0	0,00	80,000.00	0,00	0,00	0,00	80,000.00
	В.0. Регулисање имовинско правних односа						
	В.1. Надокнада за ускраћивање права коришћења	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
В.	В.2. Накнада за нанету штету	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Укупно В.0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Г. 0. Праћење и унапређење стања заштићених подручја						
	Г.1. Мониторинг	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Г.	Г.2. Реинтродукција и реколонијација	0,00	0,00	0,00	0,00	200,000.00	200,000.00

	Г.3. Рекултивација	0,00	50.000,00	0,00	0,00	0,00	50.000,00
	Г.4. Ревитализација и мере активне заштите природе	1.700.000,00	800.000,00	0,00	0,00	0,00	2.500.000,00
	Укупно Г.0	1.700.000,00	850.000,00	0,00	0,00	200.000,00	2.750.000,00
	Д.0. Уређење простора и одрживо коришћење природних ресурса						
	Д.1. Материјални трошкови управљача на изради просторних планова, плана преарцелације и друге планске документације	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Д.2. Пројекти и радови на уређењу простора (израда и постављање мобилијара и др.)	0,00	50.000,00	132.700,00	0,00	1.300.000,00	1.482.700,00
Д.	Д.3. Пројекти и програми у области шумарства	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Д.4. Пројекти и програми у области ловства	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Д.5. Пројекти и програми у области рибарства	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Д.6. Пројекти и програми у области туризма	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Д.7. Пројекти и програми у области пољопривреде	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Укупно Д.0	0,00	50.000,00	132.700,00	0,00	1.300.000,00	1.482.700,00
	Е.0. Остали некатегорисани послови						
	Е.1. Противпожарна заштита (набавка опреме, средстава и др. за потребе противпожарне заштите)	0,00	8.000,00	0,00	0,00	0,00	8.000,00
Е.	Е.2. Сарадња са невладиним организацијама (Међународни волонтерски радни камп)	0,00	50.000,00	200.000,00	0,00	0,00	250.000,00
	Укупно Е.0	0,00	58.000,00	200.000,00	0,00	0,00	258.000,00
	Укупно планирани расходи	4.411.900,00	3.793.994,00	482.700,00	138.406,00	500.000,00	10.327.000,00